

natuurtoets

Actualisatie Werklandschap Assen-zuid

Beoordeling in het kader van natuurbeleid en -wetgeving

Opdrachtgever

Gemeente Assen

Status

Definitief

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Actualisatie Werklandschap Assen-zuid

Subtitel

Beoordeling in het kader van natuurbeleid en -wetgeving

Projectcode	Datum	Status
16-279	26 september 2016	Definitief

Auteur(s)

M. (Mike) Wallink

Tweede lezer

A. (Adriaan) de Gelder

Opdrachtgever

Gemeente Assen

© Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Wallink, M. (2016). Actualisatie Werklandschap Assen-zuid. Beoordeling in het kader van natuurbeleid en -wetgeving. Rapport 16-279. Ecogroen bv Zwolle.

Inhoud

Samenvatting	1
1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding en doelstelling	3
1.2 Situatie	3
1.3 Algemene opzet	3
2. Gebiedsbescherming	5
2.1 Natuurbeschermingswet	5
2.2 Natuurnetwerk Nederland	6
2.3 Overige natuurgebieden	7
3. Flora- en faunawet	8
3.1 Onderzoeksmethode	8
3.2 Flora	8
3.3 Zoogdieren	9
3.4 Vogels	11
3.5 Vissen	13
3.6 Amfibieën	13
3.7 Reptielen	16
3.8 Overige soortgroepen	16
4. Geraadpleegde bronnen	17
Bijlagen	
Bijlage 1 - Samenvatting natuurwetgeving	
Bijlage 2 - Huisvesting vleermuizen	
Bijlage 3 - Verspreidingskaart vleermuizen	
Bijlage 4 - Verspreidingskaart jaarrond beschermde broedvogels	
Bijlage 5 - Verspreidingskaart Alpenwatersalamander	
Bijlage 6 - Verspreidingskaart Poelkikker	

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van gemeente Assen heeft Ecogroen BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van een ruimtelijke onderbouwing voor de voorgenomen werkzaamheden op het terrein Werklandschap Assen-Zuid te Assen. Het onderzoek betreft een actualisatie van diverse onderzoeken uit 2007 en 2011.

De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en het beleid ten aanzien van het Nationaal natuurnetwerk verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming.

Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling

Het plangebied ligt langs de A28, ten zuiden van Assen en direct ten noorden van de nieuwe afslag TT. Het plangebied bestaat uit agrarische gebied, drie erven en enkele lijnvormige beplantingen. In het gebied is de realisatie van een zogenaamd Werklandschap Assen-Zuid voorzien. Het betreft een bedrijventerrein waar ruimte om te ondernemen en duurzaam te groeien centraal staat. Voor de realisatie van het werklandschap is sloop van aanwezige bebouwing en kap van beplanting noodzakelijk. Aanwezige wateren worden naar alle waarschijnlijkheid gedempt.

Beschermde gebieden

Gezien de afstand en de tussenliggende bebouwing en infrastructuur worden geen directe negatieve effecten op Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten, Nationaal Natuurnetwerk (NNN) en overige belangrijke natuurwaarden buiten de NNN verwacht.

Indirecte effecten kunnen echter niet worden uitgesloten. Hierbij moet met name gedacht worden aan negatieve effecten van de voorgenomen ontwikkelingen ten aanzien van een toename van stikstofemissie (als gevolg van verkeersbewegingen en -uitstoot van bedrijven). Verder is het ook mogelijk dat negatieve hydrologische effecten optreden. Beide aspecten dienen nader onderzocht te worden.

Beschermde soorten

- In het plangebied zijn geen beschermde of bedreigde plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen;
- De aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in de bebouwing op de erven aan de Graswijk 18 en 22 kan niet op voorhand worden uitgesloten. Belangrijke vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen worden niet verwacht;
- De te slopen bebouwing aan de Graswijk 20/22 is potentieel geschikt als (vaste) verblijfplaats voor de zwaar beschermde Steenmarter (Ff-wet tabel 2). Aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van overige zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren is niet binnen het plangebied aangetoond of te verwachten. Wel zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde, grondgebonden zoogdieren (Ff-wet tabel 1) aanwezig;
- In het plangebied zijn mogelijk nestplaatsen van Huismus aanwezig in de bebouwing aan de Graswijk 18 en 22. De nesten van deze soort zijn jaarrond strikt beschermd. Overige jaarrond beschermde nesten van broedvogels ontbreken in het plangebied. Verder zijn diverse algemeen voorkomende broedvogelsoorten in het onderzoeksgebied te verwachten;
- De zwaarder beschermde Alpenwatersalamander (Ff-wet tabel 2) en Poelkikker (Ff-wet tabel 3) zijn aangetroffen of te verwachten in het plangebied. Verblijfplaatsen van overige juridisch zwaarder beschermde amfibieën zijn niet aangetroffen en worden op basis van biotoopeisen en bekende verspreidingsgegevens ook niet verwacht. Wel zijn diverse laag beschermde soorten van tabel 1 in het plangebied en directe omgeving te verwachten;
- Vaste verblijfplaatsen van beschermde reptielen, vissen, ongewervelden en weekdieren zijn niet aangetroffen en worden op basis van biotoopkenmerken en bekende verspreidingsgegevens ook niet in het plangebied verwacht.

Eindconclusies en aanbevelingen

- De voorgenomen plannen hebben geen directe effecten op beschermde gebieden. Wel kunnen indirecte effecten als ammoniakuitstoot en hydrologische effecten aan de orde zijn. Beide aspecten dienen nader onderzocht te worden;
- Het is noodzakelijk om voorafgaand aan de werkzaamheden op of in de directe nabijheid van de erven aan de Graswijk 18, 20 en 22 onderzoek uit te laten voeren op aanwezigheid van verblijfplaatsen/nestlocaties/leefgebied van vleermuizen, Steenmarter, Huismus en Alpenwatersalamander. Dit onderzoek dient verspreid over de periode maart- september te worden uitgevoerd;
- Ten aanzien van de aangetroffen Alpenwatersalamander (Ff-wet tabel 2) zijn vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet nodig. Ook is het noodzakelijk om voorafgaand aan de start van de werkzaamheden gericht onderzoek naar Poelkikker (Ff-wet tabel 3) uit te voeren;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van alle aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na eind juli of het plangebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van gemeente Assen heeft Ecogroen BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van een ruimtelijke onderbouwing voor de voorgenomen werkzaamheden op het terrein Werklandschap Assen-Zuid te Assen. Het onderzoek betreft een actualisatie van diverse onderzoeken uit 2007, 2011 en 2013 (Veeman *et al.* 2007, Wallink 2011 en Wallink *et al.* 2013).

De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en het beleid ten aanzien van het Nationaal natuurnetwerk verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats (zie voor toelichting op de natuurwetgeving bijlage 1). In het voorliggende onderzoek vindt een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming¹.

1.2 Situatie

Het plangebied ligt langs de A28, ten zuiden van Assen en direct ten noorden van de nieuwe afslag TT (zie figuur 1.1 volgende pagina). Het plangebied bestaat uit agrarische gebied, drie erven en enkele lijnvormige beplantingen. In het gebied is de realisatie van een zogenaamd Werklandschap Assen-Zuid voorzien. Het betreft een bedrijventerrein waar ruimte om te ondernemen en duurzaam te groeien centraal staat. Voor de realisatie van het werklandschap is sloop van aanwezige bebouwing en kap van beplanting noodzakelijk. Aanwezige wateren worden naar alle waarschijnlijkheid gedempt.

1.3 Algemene opzet

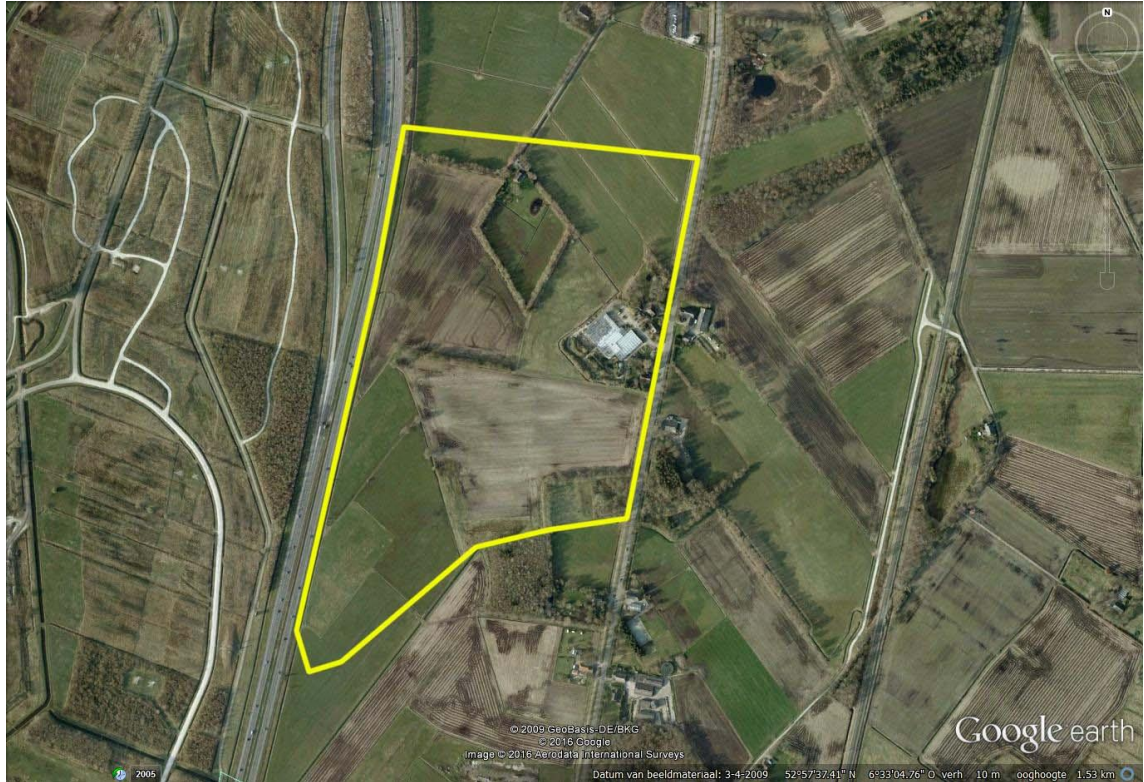
Voorliggende rapportage is gebaseerd op een veldbezoek (15 juli 2016), bekende verspreidingsgegevens en ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een beschrijving van de verwachte effecten van de geplande ruimtelijke ingreep op beschermde gebieden (hoofdstuk 2) en soorten (hoofdstuk 3).

Bij de beoordeling is voor zover mogelijk ook rekening gehouden met de nieuwe Wet Natuurbescherming die naar verwachting op 1 januari 2017 in werking treedt (zie ook kader 1.1).

Kader 1.1: Nieuwe Wet Natuurbescherming

De nieuwe Wet Natuurbescherming vervangt de Boswet (1961), de Flora- en faunawet (1998 en 2002) en de Natuurbeschermingswet 1998 (2005). Verwacht wordt dat de wet in werking treedt op 1 januari 2017. Taken en verantwoordelijkheden worden zoveel mogelijk bij provincies neergelegd, overeenkomstig het uitgangspunt 'decentraal tenzij'. Provincies krijgen ook (meer) bevoegdheid bij het benoemen van beschermde soorten. Verwacht wordt dat de grootste veranderingen zullen optreden in het onderdeel flora en fauna. Er kunnen wijzigingen optreden in de lijsten met beschermde soorten waardoor soorten afvallen, maar mogelijk ook toegevoegd worden. Ten aanzien van gebiedsbescherming (Natura 2000) worden geen veranderingen verwacht.

¹ Conform vraagspecificatie is het aspect uitstoot ammoniak op beschermde natuurgebieden buiten beschouwing gelaten.

Figuur 1.1 Globale ligging plangebied (binnen gele contour, bron: GoogleEarth).

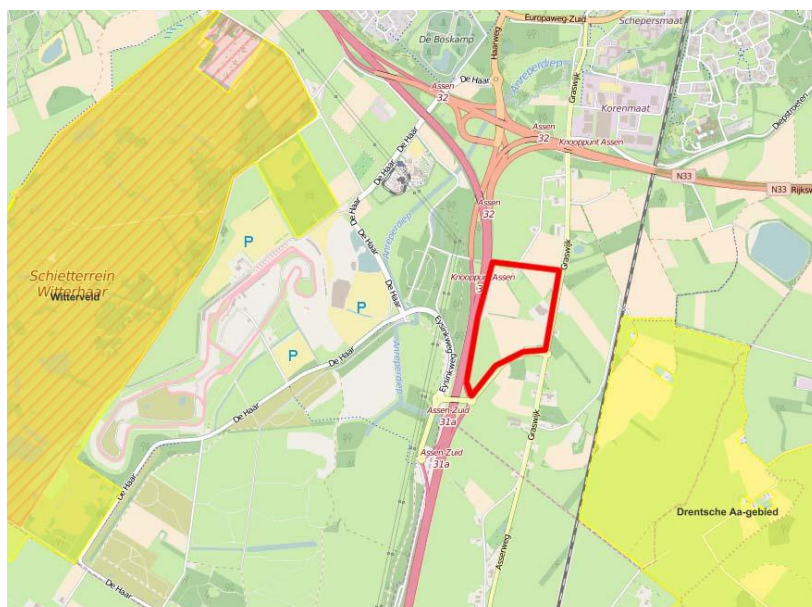
2. Gebiedsbescherming

2.1 Natuurbeschermingswet

*In de **Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet)** is de bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijn-gebieden (Natura 2000-gebieden) en Beschermde Natuurmonumenten ondergebracht. Beoordeeld dient te worden of ingrepen/activiteiten in of in de nabijheid van deze gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de aangewezen waarden en instandhoudingsdoelen van deze gebieden.*

Het projectgebied ligt in de nabijheid van twee Natura 2000-gebieden, Witterveld en Drentsche Aa (zie figuur 2.1). Het projectgebied ligt op ruim een 1 kilometer en 400 meter van respectievelijk het Witterveld en Drentsche Aa, waardoor van ruimtebeslag geen sprake is. Beide gebieden zijn aangewezen als Habitatrichtlijngebied en worden gekenmerkt door diverse Habitattypen. De Drentsche Aa wordt ook gekenmerkt door vijf Habitatrichtlijnsoorten, namelijk Rivierprik, Kleine en Grote modderkruiper, Rivierdonderpad en Kamsalamander. Voor deze habitattoorten kan worden uitgesloten dat zij een verblijfplaats en/of foerageergebied in het plangebied hebben, dus voor hen is er geen sprake van een ecologische relatie met het projectgebied. Directe effecten op genoemde Natura 2000-gebied worden hier niet waarschijnlijk geacht.

Indirecte effecten kunnen echter niet worden uitgesloten. Hierbij moet met name gedacht worden aan negatieve effecten van de voorgenomen ontwikkelingen ten aanzien van een toename van stikstofemissie (als gevolg van verkeersbewegingen en – uitstoot van bedrijven). Verder is het ook mogelijk dat negatieve hydrologische effecten optreden. Beide aspecten dienen nader onderzocht te worden.

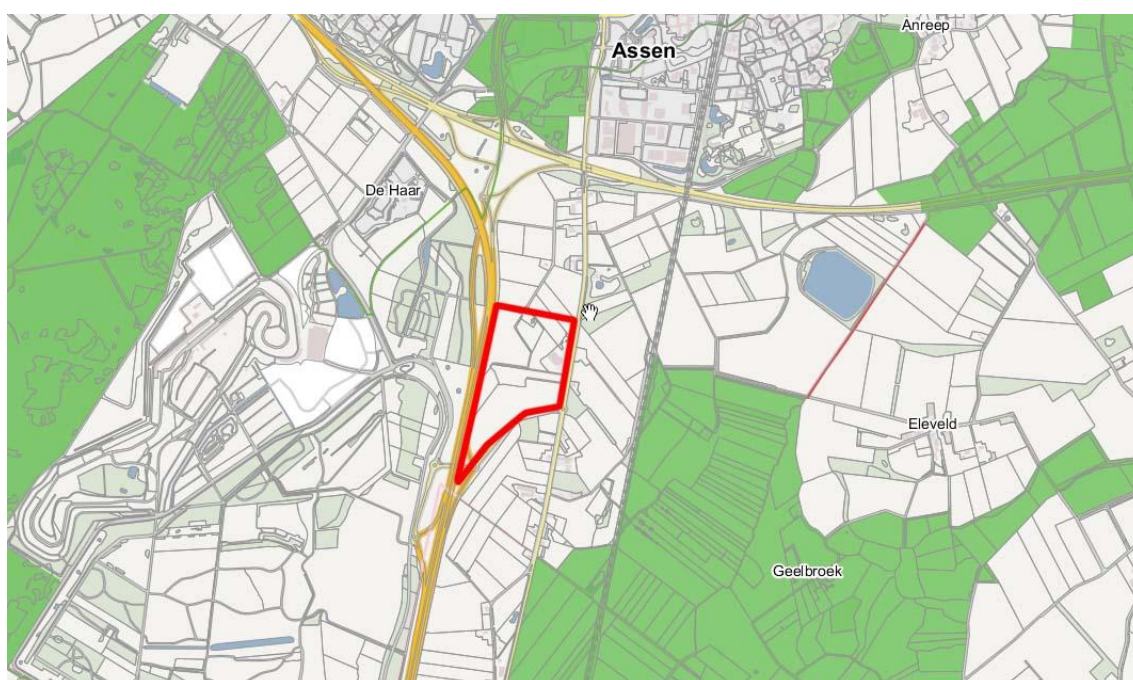
Figuur 2.1 Ligging van het onderzochte gebied ten opzichte van Natura 2000² (binnen rode contour).

² <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx>

2.2 Natuurnetwerk Nederland

*De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen **Ecologische Hoofdstructuur** (EHS)) komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen de groene contouren van het NNN geldt een ‘nee, tenzij’-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet toegestaan is, tenzij er sprake is van het ontbreken van reële alternatieven en redenen van groot openbaar belang. Wanneer niet teruggevallen kan worden op het tenzij-gedeelte van het beschermingskader, zal aangetoond moeten worden dat door de plannen de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet significant aangetast worden.*

Volgens de begrenzing van het NNN, zoals door de Provincie Drenthe vastgesteld op 17 oktober 2015 (zie figuur 2.2), ligt het projectgebied niet in het NNN. Er vindt dus ook geen bestemmingswijziging plaats binnen het NNN. Omdat het NNN in Drenthe geen externe werking kent, is een verdere toetsing niet aan de orde.

Figuur 2.2 Begrenzing Natuurnetwerk Nederland, met in groen aan de westkant het Witterveld en aan de oostkant het Geelbroek³. Rode omlijning betreft ligging plangebied.

³ <http://www.drenthe.info/kaarten/website/fmc2/pov.html>

2.3 Overige natuurgebieden

Buiten de bescherming van de Natuurbeschermingswet 1998 en het Natuurnetwerk Nederland bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels provinciaal beleid, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied uitgewerkt.

Het plangebied ligt niet in gebied met bijzondere natuurwaarden buiten het NNN. Zo is er geen sprake van ganzenfoerageergebied of weidevogelgebied in het plangebied of directe omgeving. Vervolgstappen zijn dan ook niet aan de orde.

3. Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet verplicht om bij ruimtelijke ingrepen of andere nieuwe activiteiten, na te gaan of er negatieve effecten kunnen optreden op exemplaren of het leefgebied van beschermde plant- en diersoorten. Optredende negatieve effecten dienen zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd te worden. Voor schade aan strikt beschermde soorten kan het noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) van het Ministerie van Economische Zaken.

3.1 Onderzoeksmethode

Voorliggende ecologische beoordeling is grotendeels gebaseerd op een veldbezoek op 15 juli 2016, waarbij het plangebied en de directe omgeving zijn onderzocht. Hierbij is aandacht besteed aan binnen de Flora- en faunawet beschermde soorten en met name aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Ffwet tabel 2 en 3 soorten). Met het oog op (beschermde) vissoorten en amfibieën zijn de watergangen en poelen intensief met een steeknet onderzocht.

Naast informatie uit het veldbezoek is gebruik gemaakt van bestaande literatuur. Het gaat hierbij om gegevens uit (vorige) onderzoeken, actuele verspreidingsgegevens (NDFF) en ecologische atlanten. Zo zijn bijvoorbeeld de inventarisatiegegevens uit voorgaande jaren, in en in de directe nabijheid van het plangebied, meegenomen in voorliggende beoordeling (Veeman *et al.* 2007, Wallink 2011 & Wallink *et al.* 2013). Op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en expert judgement is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per soortgroep beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen of te verwachten.

3.2 Flora

Het onderzoeksgebied bestaat voor het overgrote deel uit soortenarm en intensief grasland en maïsakkers. Hier staan algemene plantensoorten als Witte klaver, Engels raaigras, Grote weegbree, Perzikkruid, Gewone vogelmuur en Gewone paardenbloem. Langs de aanwezige sloten staan soorten als Harig wilgenroosje, Grote egelskop, Gewone smeewortel, Grote lisdodde, Pitrus, Grote waterweegbree, Drijvend fonteinkruid, Egelboterbloem, Waterbies, Sterrenkroos *spec.*, Riet en Greppelrus. Verder zijn enkele singels aanwezig in het plangebied. Hoewel niet beschermd onder de flora en faunawet staan hier oude bomen (o.a. Zomereik, Gewone vlier en Wilde lijsterbes) met in de ondergroei onder andere Wilde kaperfoelie en Gewone braam.

Met uitzondering van een enkele Gewone dotterbloem (Ffwet-tabel 1) zijn geen beschermde plantensoorten of soorten van de Rode Lijst aangetroffen. Deze worden ook niet verwacht, waardoor vanuit het oogpunt van de Flora- en faunawet geen verplichte vervolgtacties vereist zijn voor de aanwezige planten. Door de geplande werkzaamheden gaan de groeiplaatsen van Gewone dotterbloem mogelijk verloren. Voor beschermde plantensoorten van tabel 1 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze

soorten niet aan de orde is. Daarbij betreft het aangeplante exemplaren, waarvoor sowieso geldt dat bescherming niet aan de orde is.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen zijn strikt beschermd (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV). Dit betekent dat versterking of vernieling van verblijfplaatsen of het leefgebied (vliegroutes en foerageergebied) niet is toegestaan (zie kader 3.1).

Kader 3.1: Vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Van deze drie onderdelen genieten de verblijfplaatsen de hoogste bescherming. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/zomerverblijven, baltslocaties/paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jaren lang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Potentiële vaste verblijfplaatsen

In de woningen aan de Graswijk 18 en 22 kunnen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen zoals Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger niet op voorhand worden uitgesloten (bijlage 3). Geschikte (potentiële) verblijfplaatsen zijn onder ander aanwezig in de spouwmuur (die toegankelijk zijn via open stootvoegen en dakbeschoot) en ruimtes onder dakpannen en loodflappen. In de aanwezige bomen zijn geen holten en/of spleten aanwezig die geschikt zijn als potentiële vaste verblijfplaats.

Indien de woningen aan de Graswijk 18 en/of 22 gesloopt worden, kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan. Het is daarom noodzakelijk om gericht vleermuisonderzoek uit te voeren conform het vleermuisprotocol (zie kader 3.2). In deze situatie is het noodzakelijk om in de periode half mei tot en met September vier nachtelijke bezoeken te brengen.

Kader 3.2 Toelichting vleermuisprotocol en soortenstandaards

Vleermuisprotocol

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is regelmatig complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakbeeraad van het Netwerk Groene Bureaus (NGB) een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door het Ministerie van EZ en de Zoogdierverseniging. Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht.

Het toepassen van het protocol heeft tot doel: 1) dat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland geen aanvullend inventarisatieonderzoek verlangt bij een eventuele ontheffingsaanvraag volgens artikel 75 van de Flora- en faunawet en 2) dat een onderzoek stand houdt in een eventuele juridische procedure

Soortenstandaards

Voor 23 (in de Flora- en faunawet) strikt beschermde soorten is door het voormalige Ministerie van EL&I en het huidige ministerie van EZ een soortenstandaard opgesteld. In deze soortenstandaards staat ecologische informatie over de betreffende soort en zijn leefomgeving. Verder zijn de wettelijke regels en hun toepassingen opgenomen en wordt de wijze van onderzoek en de te nemen mitigerende maatregelen bij veel voorkomende activiteiten beschreven. Bij de beoordeling van ontheffingaanvragen kan de toetsende instantie (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) deze soortenstandaards als uitgangspunt nemen.

Potentiële vliegroutes en foerageergebieden

Het plangebied vormt naar verwachting beperkt foerageergebied voor soorten als Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Rosse vleermuis. Het plangebied is vanwege het (redelijk) open karakter - en op basis van nachtelijk onderzoek in eerdere jaren - niet van onmisbaar belang als foerageergebied of (onderdeel van een) vliegroute. Vervolgstappen ten aanzien van vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen worden dan ook niet noodzakelijk geacht.

Grondgebonden zoogdieren

Steenmarter

In het plangebied zijn (vooralsnog) geen vaste verblijfplaatsen van Steenmarter aangetroffen. Wel vormen de gebouwen aan de graswijk 20/22 potentiële vaste verplaatsen voor de soort. Inspectie op het erf was echter niet toegestaan⁴.

Bovendien valt het plangebied binnen het verspreidingsgebied van Steenmarter (NDFF 2016). De voorgenomen activiteiten hebben mogelijk een negatief effect op vaste verblijfplaatsen van Steenmarter. Het is noodzakelijk om voorafgaand aan de sloop de bebouwing op de Graswijk 20/22 te controleren op aanwezigheid van verblijfplaatsen.

Sporen die duiden op de aanwezigheid van (vaste verblijfplaatsen van) overige zwaarder beschermde zoogdieren (bijvoorbeeld Eekhoorn, Waterspitsmuis en Das) zijn niet aangetroffen. Aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van overige zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren wordt dan ook niet verwacht.

⁴ De eigenaar had ten tijde van het veldonderzoek geen toestemming verleend om het erf te inspecteren.

Laag beschermde zoogdieren

In het plangebied zijn diverse vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine grondgebonden zoogdiersoorten aangetroffen en/of te verwachten, zoals Egel, Wezel, Huisspitsmuis, Bosspitsmuis (spec.), Bosmuis, Rosse woelmuis, Veldmuis, Aardmuis, Dwergmuis, Ree, Mol, Haas en Konijn (Ff-wet tabel 1). Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren en verblijfplaatsen van laag beschermde grondgebonden zoogdieren verloren gaan. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt in deze situatie automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart - augustus). De minst schadelijke periode is september - november (mits vorstvrij).

3.4 Vogels

Voorliggend onderzoek betreft een verkenning (quickscan), waardoor geen systematische broedvogelinventarisatie is uitgevoerd. Op basis van soortwaarnemingen, biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgement en bekende ecologische principes is beoordeeld welke soorten aanwezig kunnen zijn in het plangebied. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen algemeen voorkomende broedvogels en soorten met jaarrond beschermde nesten.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Voor een aantal broedvogelsoorten geldt dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 3.3). Bij verstoring of vernieling van nesten of leefgebied moet voor deze soorten ook buiten het broedseizoen een ontheffing aangevraagd worden.

Kader 3.3 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Tijdens het onderzoek is extra aandacht uitgegaan naar nesten van genoemde soorten. Nesten van de jaarrond beschermde Huismus, Ooievaar, Havik, Buizerd en Kerkuil zijn in en in de directe omgeving van het plangebied aangetroffen of te verwachten. Overige soorten waarvan de nestlocaties jaarrond beschermd zijn, zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht. Welke functie het plangebied heeft voor bovenstaande soorten en welke consequenties dit heeft, wordt in onderstaande alinea's toegelicht.

Huisumus

Het onderzoek heeft plaatsgevonden buiten het broedseizoen en er zijn dan ook geen nestplaatsen van Huismus aangetroffen in het plangebied. Onder het dakbeschot van de woningen aan de Graswijk 18 en

22 zijn echter wel potentiële nestlocaties aanwezig (bijlage 4). Om zekerheid te verkrijgen over de aanwezigheid van nestlocaties van Huismus, is aanvullend onderzoek nodig. Volgens de soortenstandaard Huismus (RvO 2014 a) dienen minimaal twee inventarisatiemomenten van 1 april tot half mei te worden uitgevoerd bij goed weer en in de ochtenduren⁵.

Ooievaar

Ooievaar is niet broedend aangetroffen of te verwachten in het plangebied. Wel is Ooievaarbroedend aanwezig op een erf gelegen op enkele honderden meters ten noorden van het plangebied (zie bijlage 4). Tijdens het veldbezoek van 2016 zijn twee juveniele exemplaren op het nest aangetroffen.

Kader 3.4 Vervolgstappen Ooievaar

Zodra de plannen rondom de nestboom van Ooievaar worden uitgevoerd (Deelplan Assen-Zuid fase 1), zal dit wel van invloed zijn op de foerageer- en nestmogelijkheden voor Ooievaar. Hierdoor komt de functionaliteit van de nestlocatie in het geding is. Het nemen van vervolgstappen ten aanzien van de soort is dan wel noodzakelijk. Zie ook Wallink, 2011.

Havik

Havik is niet broedend aangetroffen of te verwachten in het plangebied. Tijdens een in 2011 uitgevoerd veldbezoek is daarentegen (ver) buiten het plangebied een bewoond horst van Havik aangetroffen in een bosperceel (zie bijlage 4). Destijds is een juveniele, niet vliegvlugge Havik op het nest aangetroffen. Aangezien het veldbezoek in 2016 buiten het inventarisatieseizoen van Havik is uitgevoerd, is onduidelijk of de nestlocatie nog steeds in gebruik is. De soort is plaatsgetrouw en zodoende wordt verwacht dat de soort nog steeds aanwezig is. Aangenomen kan worden dat het betreffende bosperceel en een groot gebied daaromheen wordt gebruikt als foerageergebied.

Buizerd

Buizerd is niet broedend aangetroffen of te verwachten in het plangebied. Wel zijn in de omgeving van het plangebied twee oude nestlocaties van Buizerd bekend (zie bijlage 4). Naar verwachting zijn deze nestlocaties in 2016 gebruikt als broedlocatie door Buizerd. Op beide locaties is tijdens het veldonderzoek namelijk een rondvliegende en/of alarmerende Buizerd waargenomen.

Kerkuil

Kerkuil is niet broedend aangetroffen of te verwachten in het plangebied. Ook is geen roestplaats van de soort in het plangebied aanwezig. Tijdens een in 2011 uitgevoerd veldbezoek is daarentegen (ver) buiten het plangebied een nestlocatie van Kerkuil aangetroffen op het erf aan de Graswijk 33 (zie bijlage 4). Mogelijk is de soort nog steeds broedend aanwezig op dit erf.

⁵ Juist in deze periode kan een bezoek voor Huismus een prima indicatie geven van de waarde van gebouwen voor deze soort. Deze periode valt namelijk in tijd dat baltsende mannetjes op de broedplaatsen aanwezig zijn en waarin de mussen paren, nestelen en broeden. Verder bezoeken volwassen dieren vanaf begin mei veelvuldig de nestplaatsen om de jongen te voeren.

Effectbeoordeling

Voor zowel Ooievaar, Havik, Buizerd als Kerkuil geldt dat als gevolg van de werkzaamheden in het plangebied geen nestlocaties verdwijnen. Als gevolg van de beoogde plannen zal wel een deel van het foeragegebied van de soorten naar alle waarschijnlijkheid ongeschikter worden. Aangezien het plangebied slechts een klein onderdeel vormt van het leefgebied van de soorten en er te allen tijde voldoende geschikt foeragegebied aanwezig is, zal de functionaliteit van de leefomgeving van de soorten niet in het geding komen.

Overige broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Overige vogels met jaarrond beschermde nesten zijn niet vastgesteld in of binnen de invloedssfeer van de Werkzaamheden.

Overige broedvogels

Naast de hierboven behandelde vogels waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is, zijn er binnen het plangebied ook diverse algemene vogels te verwachten. Denk aan soorten als Winterkoning, Vink, Roodborst, Koolmees, Pimpelmees, Fitis, Tjiftjaf, Zwartkop, Heggenmus, Zanglijster, Gaai, Merel, Zwarte kraai en Houtduif. Ook kan er een enkele weidevogel als Kievit en Scholekster en watervogels als Wilde eend, Meerkoet en Waterhoen aanwezig zijn.

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt echter een verbod op handelingen die soort, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Voor werkzaamheden met schadelijke effecten op broedvogels wordt veelal geen ontheffing verleend, omdat het uitvoeren van de werkzaamheden buiten het broedseizoen over het algemeen een goed alternatief vormt. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen. Bij uitvoering van de werkzaamheden in de periodes tussen half februari - half maart en half juli - half november, is het wel van belang om na te gaan of nog bewoonde nesten van vroeg of laat in het seizoen broedende soorten als Wilde eend aanwezig zijn binnen het plangebied.

3.5 Vissen

Ondanks de intensieve bemonstering bleek de soortenrijkdom aan vissen erg laag te zijn. Beschermde vissoorten zijn niet aangetroffen en worden op basis van het uitgevoerde onderzoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens ook niet verwacht in het plangebied.

3.6 Amfibieën

In enkele nabijgelegen kilometerhokken ten opzichte van het plangebied zijn waarnemingen bekend van zwaarder beschermde soorten als Alpenwatersalamander en Poelkikker (o.a. Uchelen 2010, Ravon.nl en Waarneming.nl). Zo is tijdens het onderzoek in zowel 2007, 2011 en 2016 Alpenwatersalamander in het plangebied aangetroffen. Ook zijn tijdens het onderzoek in 2007 enkele exemplaren Poelkikker aangetrof-

fen in het plangebied. Welke functie het plangebied heeft voor Alpenwatersalamander en Poelkikker en welke consequenties dit heeft, wordt in onderstaande alinea's toegelicht.

Alpenwatersalamander

Functie plangebied voor Alpenwatersalamander

Alpenwatersalamander (Ff-wet tabel 2) is van oudsher bekend uit de omgeving van Assen. Tijdens het veldonderzoek van 15 juli 2016 is (net als in 2007 en 2011) in twee poelen in het plangebied voortplanting van de soort aangetoond. In beide poelen zijn juveniele exemplaren aangetroffen. Met name de poel aan de Graswijk 18 vormt optimaal (voortplantings)biotoop voor Alpenwatersalamander, hier zijn honderden juveniele exemplaren aangetroffen (figuur 3.1). Ten tijde van het veldonderzoek was het verder niet mogelijk om een in gebruik zijnd erf (Graswijk 20/22) te inspecteren, dit terwijl op het erf twee potentiële voortplantingswateren aanwezig zijn voor de soort. Het is noodzakelijk om voorafgaand aan werkzaamheden op het erf van de Graswijk 20/22 deze te onderzoeken op aanwezigheid van Alpenwatersalamander. Voor de ligging van de wateren en aangetroffen exemplaren wordt verwezen naar bijlage 5.

Figuur 3.1: Links; voortplantingswater Alpenwatersalamander. Rechts; gevangen larven Alpenwatersalamander.

Overwintering van Alpenwatersalamander wordt met name verwacht in de strooisellaag van bosschages en overhoekjes die op bijbehorende erven aanwezig zijn.

Kader 3.5 Alpenwatersalamander

De Alpenwatersalamander heeft een ongekleurde, fel oranje buik en donkere bovenzijde. De meeste vindplaatsen liggen in Noord-Brabant en Limburg. Daarnaast zijn populaties aanwezig in Gelderland, Zeeland en Drenthe. De soort is weinig kritisch. In allerlei wateren vindt voortplanting plaats. Als landhabitat komen vooral allerlei typen loofbos in aanmerking. De Alpenwatersalamander is in ons land niet bedreigd.

Effectbeoordeling

Voor Alpenwatersalamander geldt bij ruimtelijke ingrepen voor een tabel 2 soort een vrijstelling, mits gewerkt wordt volgens de randvoorwaarden uit een goedgekeurde Gedragscode. Werken conform een gedragscode is alleen toegestaan indien gegarandeerd kan worden dat geen onmisbaar leefgebied van de soort verdwijnt.

Indien erven met (potentiële) voortplantingslocaties verdwijnen gaat een leefgebied van Alpenwatersalamander verloren. Voor de meeste locaties geldt dat naar verwachting geen onmisbaar leefgebied verdwijnt, met name omdat in de omgeving veel uitwijkmogelijkheden aanwezig zijn en de soort in lage aantallen aanwezig is. Het werken conform gedragscode is in deze situaties dus toereikend.

Een uitzondering hierop betreft het erf aan de Graswijk 18. Hier is namelijk een zeer grote populatie aanwezig. Hier zijn honderden tot wel duizend larven gevangen tijdens het bezoek in 2016. Voorafgaand aan de werkzaamheden op het erf aan de Graswijk 18 is het van belang om nieuw leefgebied te realiseren. Alleen op deze wijze kan gegarandeerd worden dat het leefgebied functioneel blijft. Indien dit niet mogelijk is dient ontheffing aangevraagd te worden.

Mitigerende maatregelen

Voor alle scenario's geldt dat schade aan exemplaren van Alpenwatersalamander zoveel mogelijk voorkomen moet worden. Dit kan gerealiseerd worden door het treffen van enkele maatregelen, zoals het werken in juiste periode van het jaar. Deze maatregelen dienen uitgewerkt te worden in een ecologisch werkprotocol.

Poelkikker

Tijdens het onderzoek in 2007 zijn enkele roepende Poelkikker aangetroffen in het plangebied (zie bijlage 6). Ondanks dat het veldbezoek in 2016 is uitgevoerd binnen de optimale inventarisatieperiode van Poelkikker (Ff-wet tabel 3), is de soort niet aangetroffen in het plangebied. Dit terwijl wel geschikt leefgebied voor de soort aanwezig is (zie bijlage 6).

Het is op basis van het eenmalige veldonderzoek in 2016 onduidelijk of het plangebied momenteel een functie heeft voor de soort. Om hierover zekerheid te verkrijgen is onderzoek nodig op twee momenten in de geschikte inventarisatieperiode. Volgens de soortenstandaard Poelkikker (RvO 2014 b) dienen minimaal twee inventarisatiemomenten plaats te vinden in de periode 1 mei - 15 juli. Eén bezoek is dus reeds in 2016 uitgevoerd. In 2017 zal het plangebied nogmaals geïnventariseerd moeten worden op Poelkikker middels een eenmalig veldbezoek

Overig (laag) beschermde soorten

Op basis van het uitgevoerde onderzoek, biotoopeisen en terreinkenmerken worden geen zwaarder beschermde amfibieënsoorten (Ff-wet tabel 2 en 3) verwacht in het plangebied. Wel zijn enkele algemene en laag beschermde amfibieënsoorten (tabel 1) aangetroffen of te verwachten als Kleine watersalamander, Gewone pad, Bastaardkikker en Bruine kikker. Het aanwezige water in het plangebied biedt geschikt voortplantingsbiotoop. Ook kunnen genoemde soorten overwinterend in de slibbodem van watergangen, de strooisellaag van bosjes en ruigten worden aangetroffen. Voor laag beschermde soorten geldt in voor-

liggende situatie voor ruimtelijk ontwikkelingen automatisch een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Ffw, waardoor het nemen van verplichte vervolgstappen niet aan de orde is.

Effecten op voortplantende en overwinterende amfibieën kunnen -mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat- geminimaliseerd worden door de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren in de minst kwetsbare periode van amfibieën (september t/m begin november).

3.7 Reptielen

In enkele nabijgelegen kilometerhokken ten opzichte van het plangebied zijn waarnemingen bekend van de zwaarder beschermde Levendbarende hagedis (Uchelen 2010 & Ravon.nl). Zo is tijdens het onderzoek in 2007 Levendbarende hagedis aangetroffen op een particulier terrein direct ten zuiden van het plangebied.

In het plangebied is Levendbarende hagedis niet aangetroffen en op basis van de terreingesteldheid wordt deze soort hier ook niet verwacht. Overige reptielensoorten zijn niet aangetroffen in of in de directe nabijheid van het plangebied en worden op basis van de terreingesteldheid ook niet verwacht.

3.8 Overige soortgroepen

Uit het veldonderzoek, de terreingesteldheid van de plangebied en bekende verspreidingsgegevens kan geconcludeerd worden er geen vaste verblijfplaatsen van beschermde of bedreigde ongewervelden en weekdieren aanwezig of te verwachten zijn in het plangebied.

4. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Bekker J.P., P. Twisk & A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.

Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijk ingreep.

Ministerie van EZ (2014). Soortenstandaarden, Juridisch kader. Versie 1.0, oktober 2014. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCIZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV (2006). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichtingen ontwikkeling. Dienst Landelijk gebied.

Ministerie van LNV (2009). Besluit van Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van actualisatie Rode Lijsten flora en fauna.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2014a). Soortenstandaard Huismus - *Passer domesticus*. Versie 2.0.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2014b). Soortenstandaard Poelkikker- *Rana lessonae*. Versie 2.0.

Uchelen, E. van (red.) 2010. Amfibieën en reptielen in Drenthe; voorkomen en levenswijze. Uitgeverij Profiel, Bedum.

Veeman I. & M. van der Sluis (2007). Ecologisch onderzoek stadsrandzone Assen. Inventarisatie van natuurwaarden in het deelgebied Assen-Zuid. Rapport 07-031. EcoGroen Advies, Zwolle.

Wallink, M. (2011). Natuurtoets Assen Zuid, fase I. Inventarisatie, beoordeling en ontzien van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Conceptrapport 11-118. EcoGroen Advies, Zwolle.

Wallink M. & I. Veeman (2013). Natuurtoets percelen Assen Zuid. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Rapport 13-243. EcoGroen Advies BV, Zwolle.

Internet

Drenthe.nl (website met informatie over o.a. gebiedsbescherming Drenthe)

Gebiedendatabase Natura 2000 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>)

NDFD.nl (Databank met soortwaarnemingen in Nederland)

Ravon.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen).

Vissenatlas.nl (website met viswaarnemingen in Nederland)

Bijlagen

Bijlage 1 - Samenvatting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken (EZ), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van Gedeputeerde Staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

1. Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
2. Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
3. Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
4. Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
5. Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing en beoordeling

Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren, zijn beschermde soorten aanwezig en is er sprake van overtreding van een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet, dan dient u een ontheffingsaanvraag in te dienen bij de RVO. Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

RVO beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

Bescherming van flora en fauna (b)

Volksgesondheid of openbare veiligheid (d)

Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)

Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u in bepaalde gevallen alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn⁶ en de Habitatrichtlijn.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd⁷. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EZ. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten

⁶ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd.

⁷ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Bijlage 2 - Huisvesting vleermuizen

Minstens de helft van de in Nederland voorkomende soorten vleermuizen maakt in meer of mindere mate gebruik van door de mens gemaakte gebouwen als verblijfplaats. Dat kunnen gewone huizen zijn maar ook kerken en forten. Door renovaties, isolatie of sloop verdwijnen veel plekken waar vleermuizen kunnen huizen. Verder is in de huidige bouwstijl weinig ruimte voor vleermuizen. Met eenvoudige maatregelen (in bijvoorbeeld nieuwbouw of bij renovatieprojecten) kan huisvesting van vleermuizen gerealiseerd worden.

Toegankelijk maken van de spouwmuur

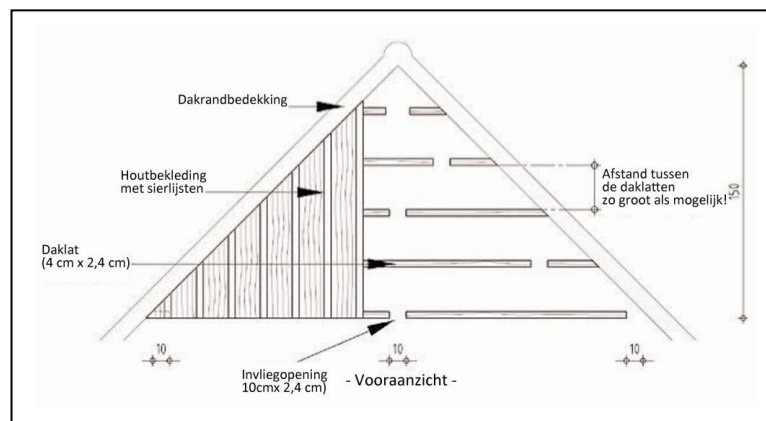
Spouwmuren zijn voor vleermuizen als Gewone dwergvleermuis al toegankelijk via een open stootvoeg van circa 1,5 cm, voor Laatvliegers ligt dat bij ongeveer 2 cm. Van belang is dat de open stootvoegen op minimaal een halve meter onder de bovenrand van het gebouw aangebracht worden om warmteverlies en tocht te voorkomen. Daarnaast is van belang dat geen irriterend glaswol wordt toegepast in de spouwmuur. Alternatieve opties zijn het toepassen van plaatvormig isolatiemateriaal (bijvoorbeeld Mupan Ultra, merk Isover), waarbij een luchtspouw van circa vier centimeter overblijft of het weglaten van isolatiemateriaal onder en boven de gecreëerde open stootvoeg(en).

Inbouwvoorzieningen

Er zijn speciaal voor vleermuizen ontwikkelde kasten op de markt die in de muur kunnen worden ingemetseld. De inbouwkasten kunnen via een open stootvoeg toegankelijk worden gemaakt. Laatvliegers maken geen gebruik van dergelijke voorzieningen.

Figuur 1: Voorbeeld in te metselen vleermuiskast

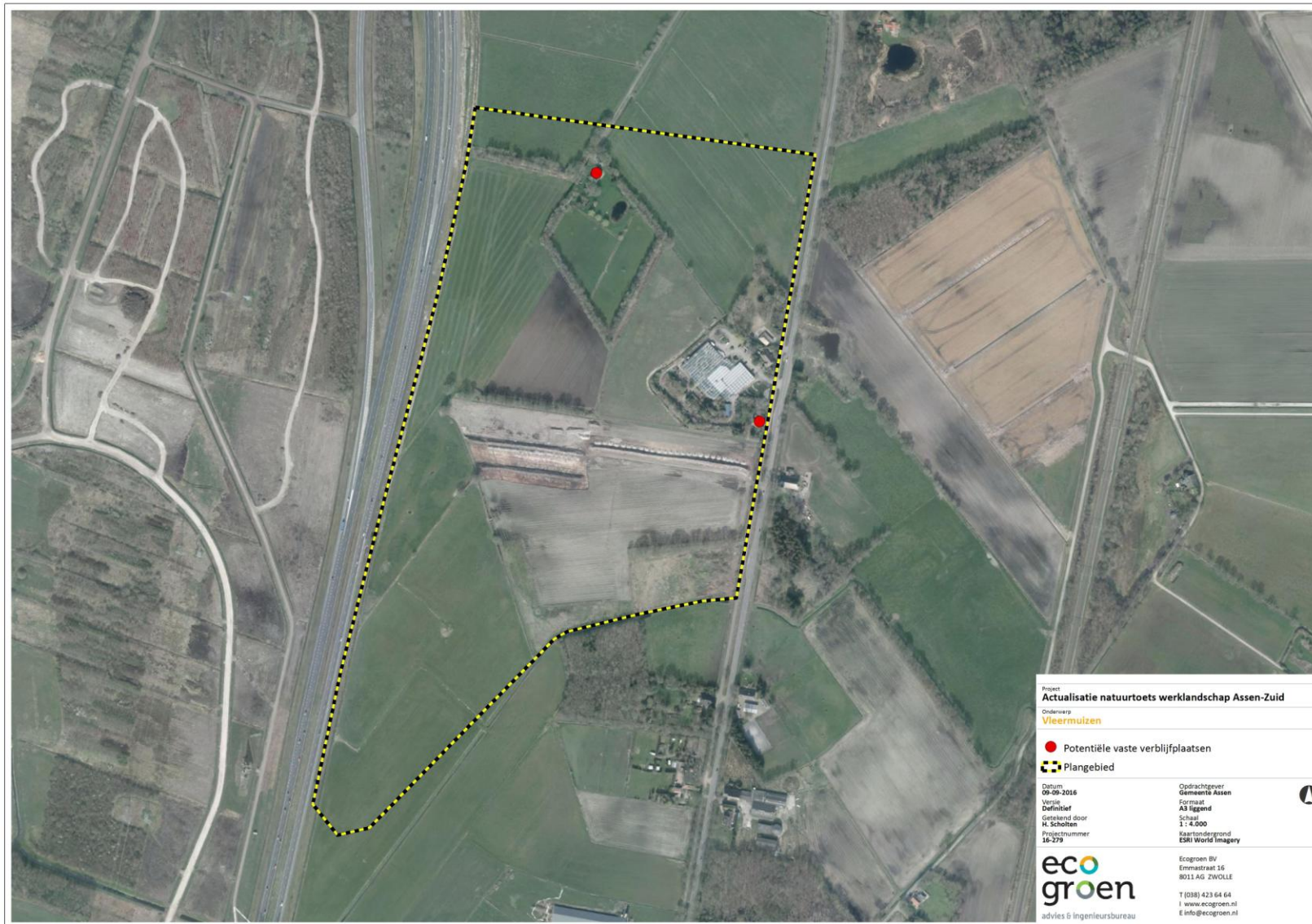

Figuur 2: Voorbeeld gevelbetimmering

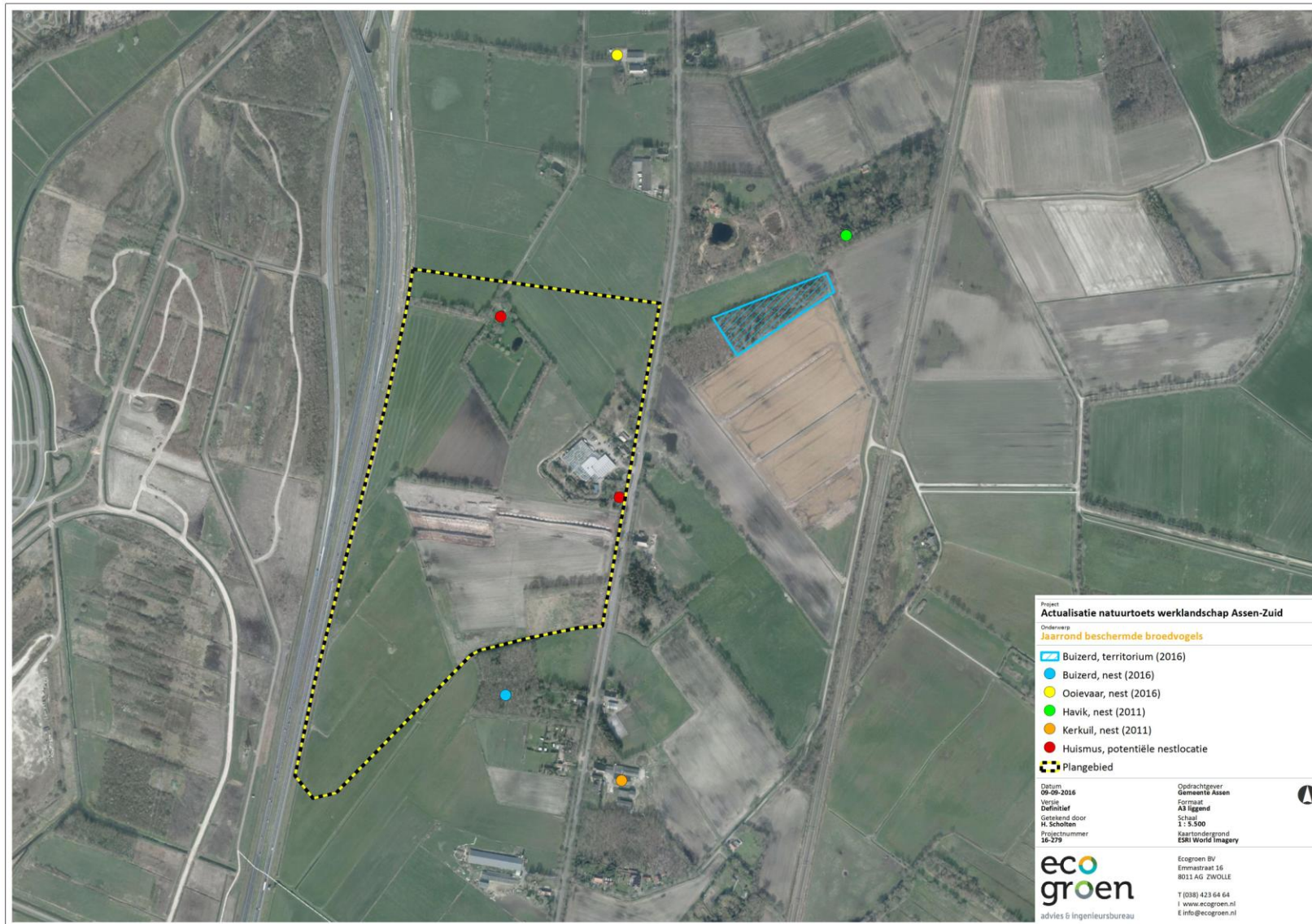
Houten betimmering aan buitenzijde gebouwen

Ook aan de buitenzijde van gebouwen kunnen voorzieningen voor vleermuizen worden aangebracht. Voorbeelden zijn boeiboorden en gevelbetimmering, waarbij tussen de muur en het boeiboord/gevelbetimmering een smalle ruimte van circa 24 mm wordt gelaten. Deze ruimte kan dan toegankelijk gemaakt worden door de onderzijde open te laten. Van belang is dat onder de opening een obstakelvrije af- en aanvliegzone van minimaal twee meter aanwezig is.

Bijlage 3 - Verspreidingskaart vleermuizen

Bijlage 4 - Verspreidingskaart jaarrond beschermde broedvogels

Bijlage 5 - Verspreidingskaart Alpenwatersalamander

Bijlage 6 - Verspreidingskaart Poelkikker

